

JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 16.4.2013
Čj. **955/2012-OD-SPZ**

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. ze mř. J. B. - podnět ke stížnosti pro porušení zákona

Příloha: tr. spis býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 1 Rtv 133/91 a ověřená kopie rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 29.12.1953 sp.zn. T 91/93 spolu s dochovaným spisovým materiálem

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. zemř. J. B.,

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91.

Rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, byl obv. J. B. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., kterého se měl dopustit tím, že dne 29.10.1953 u svého útvaru v B. po nástupu vojenské základní služby tuto odmítl vykonávat a odvolával se na to, že mu výkon vojenské základní služby nedovoluje jeho náboženské přesvědčení, ačkoliv byl pro podobný trestný čin již odsouzen.

Pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., byl obv. J. B. odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 4 roků. Podle § 43 trestního zákona č. 86/1950 Sb. byla v jeho případě vyslovena rovněž ztráta čestných práv občanských a ztráta práv uvedených v § 44 odst. 2 trestního zákona č. 86/1950 Sb. na dobu 7 roků. Podle § 68 trestního řádu, zákona č. 87/1950 Sb., byl obviněný J. B. povinen nahradit náklady trestního řízení zálohované státem. Rozsudek býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, nabyl právní moci dnem vyhlášení, tj. dne 29.12.1953, neboť obviněný a vojenský prokurátor nepodalí proti němu opravný prostředek.

Uložený nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 roků vykonával obv. J.B.se započtením vazby od 1.11.1953 ve Vězeňském ústavu Ostrov u Karlových Varů až do 11.6.1956, kdy usnesením ze dne 11.6.1956, sp.zn. Pp 271/56, vydaným Komisí pro podmíněné propuštění při Vyšším vojenském soudu v Praze, bylo podle § 33 trestního řádu, zákona č. 87/1950 Sb., rozhodnuto o podmíněném propuštění obv. J. B. z trestu odnětí svobody v délce 4 roků, který mu byl uložen rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, a současně podle § 34 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. byla tomuto stanovena zkušební doba na 3 roky. Dále bylo zjištěno z dochované dokumentace, že usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 7.7.1959 bylo v neveřejném zasedání pod sp.zn. 2 T 91/53 rozhodnuto o prominutí zbytku trestu odnětí svobody z trestu uloženého rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, ze kterého byl obv. J. B. podmíněně propuštěn dne 11.6.1956, z důvodů článku I odst. 5 rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1.12.1957.

Obviněný J. B. požádal dne 9.9.1991 o rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., o které bylo rozhodnuto usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991 sp.zn. 1 Rtv 133/91, tak, že rozsudek býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb., zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb. byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Usnesení nabylo právní moci dne 21.11.1991.

Usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, bylo odůvodněno tím, že výrok o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 29.12.1953, sp. zn. T 91/53, byl shledán v souladu se zákonem, neboť obv. J. B. se u hlavního líčení doznal, že poté, co byl propuštěn z výkonu trestu, který mu byl uložen rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt 36/52, v délce 18-ti měsíců a byl opětovně povolán k výkonu vojenské základní služby, tak dne 29.10.1953 u svého útvaru v B. odmítl základní vojenskou službu vykonávat s tím, že mu výkon vojenské služby nedovoluje jeho náboženské přesvědčení Svědka Jehovova. Na svém stanovisku setrval v roce 1953 i přes přesvědčování velitelem útvaru a jemu nadřízenými důstojníky. S ohledem na vyjádření obv. J. B. dospěl býv. Vojenský obvodový soud v Brně k závěru, že nelze býv. Nižšímu vojenskému soudu v Brně, PSP-47, vytknout z hlediska správného skutkového zjištění ani z hlediska právního posouzení skutku pochybení při aplikaci zákona, to jest § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně však dospěl k přesvědčení, že při ukládání trestu J. B. bylo postupováno nepřiměřeně přísně, když mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 let, jelikož ze spisového materiálu jednoznačně vyplývá, že obv. J. B. žil řádným životem, a pokud byl soudně trestán, bylo to výlučně v souvislosti s jeho náboženským přesvědčením. Uložený trest odnětí svobody, proto považoval za uložený ve zřejmém nepochybném k stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně dalším vydaným usnesením ze dne 19.12.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, v neveřejném zasedání trestní stíhání obv. J. B. pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu zastavil na základě článku V z důvodů části II článku III amnestie prezidenta republiky ze dne 9. 5. 1960.

K žádosti obviněného ze dne 10.1.1992, podané prostřednictvím ustanoveného obhájce, který požádal o pokračování v řízení, které bylo zastaveno z důvodu amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960, nařídil býv. Vojenský obvodový soud v Brně hlavní

ličení na den 13.2.1992, ve kterém po provedeném jednání, rozhodl rozsudkem ze dne 13.2.1992, sp.zn. 1 Rtv 133/91, tak, že se při nezměněném výroku o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP 47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, kterým byl J. B. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., z důvodu § 227 trestního řádu trest J. B. neuložil. Rozsudek nabyl právní moci dne 10.3.1992.

Rozsudek byl velmi stručně odůvodněn tím, že soud musel z procesních důvodů vycházet z ust. § 227 trestního řádu, aniž by zde bylo uvedeno stanovisko, proč byl ponechán beze změny výrok o vině u obv. J. B. trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1990 Sb. z rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53 a současně nebylo zdůvodněno, proč nebylo přihlíženo i k předchozímu odsouzení obv. J. B. rozsudkem téhož Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt 36/52, kterým byl jmenovaný odsouzen pro trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb., když obdobný čin byl spáchán z téže pohnutky, a to náboženského přesvědčení.

Pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, byl porušen zákon v ust. § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a v řízení předcházejícím v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu, v tehdy účinném znění, ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. V návaznosti na toto usnesení jsou vadná i další rozhodnutí vydaná býv. Vojenským obvodovým soudem v Brně ve věci, a to především rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 13.2.1992, sp. zn. 1 Rtv 133/91,

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené Ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle ustanovení § 2 odst. 5 trestního řádu, v tehdy účinném znění, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch, a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávajíc návrhu stran. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu.

Podle ust. § 2 odst. 6 trestního řádu, v tehdy účinném znění, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 2 odst. 3 trestního řádu, zákona č. 87/1950 Sb., bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu, v tehdy účinném znění, trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu, nebo bylo pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

Podle čl. 40 odst. 5 Listiny základních lidských práv a svobody nemůže být někdo trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

V dané věci lze konstatovat, že vydáním usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, o povolení rehabilitace tím, že byl zrušen pouze výrok o trestu z rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 29.12.1953, sp.zn. T 91/53, je jednoznačně patrné, že býv. Vojenský obvodový soud v Brně vycházel ze skutkových zjištění, že obv. zemř. J. B. nechtěl vykonávat vojenskou základní službu a plnit úkoly s vojenskou službou související s odvoláním na svoje náboženské přesvědčení Svědka Jehovova. Bývalým Vojenským obvodovým soudem v Brně nebylo náležitě zváženo, že obv. zemř. J. B. uplatnil svoje právo na svobodu svědomí zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (Ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv. Ačkoliv Ústava 9. května z roku 1948 deklarovala v článku 15 odst. 1 svobodou svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odst. 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odmítal plnit občanskou povinnost uloženou mu zákonem. Deklarovanou svobodu svědomí negovala ale i v článku 34 odst. 2 tak, že stanovila každému občanu povinnost konat vojenskou službu, navíc v době, kdy tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu vojenské základní služby pro případy, že by její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce. Vzhledem k uvedenému a s odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných norem, především článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obv. zemř. J. B., to jest odmítnutí konání vojenské služby v roce 1953, za trestný čin.

Rehabilitační řízení je však zatíženo ještě další podstatnou vadou. Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně, jako rehabilitační soud, rovněž nevyhodnotil skutečnost, že odsouzení, které je předmětem řízení, předcházelo jiné, dřívější odsouzení obv. zemř. J.B. za obdobný trestný čin spáchaný ze stejných (náboženských) pohnutek. Rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt 36/52, byl jmenovaný rovněž

odsouzen pro vojenský trestný čin kvalifikovaný jako trestný čin nenastoupení služby v branné moci podle § 265 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb. (obviněný odmítl po převzetí povolávacího rozkazu kvůli svému svědomí a náboženskému vyznání Svědka Jehova nastoupit k vojenskému útvaru) k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců, který vykonal. Odmítnutí výkonu vojenské služby obviněným po návratu z výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody z předchozího odsouzení za shodný trestný čin nelze považovat za nový trestný čin, neboť obv. zemř. J. B. pouze setrval na své již projevené vůli vojenskou službu nevykonávat.

Za této situace a s ohledem na opakovaně vyslovený názor Ústavního soudu na otázku totožnosti skutku v případě obdobných jednání je třeba pohlížet na jednání obv. zemř. J. B. ze dne 29.10.1953 ve vztahu k výkonu vojenské služby, jako na jeden skutek, pro který již byl odsouzen rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně, PSP-47, ze dne 28.8.1952, sp.zn. Vt 36/52. Další odsouzení je proto nutno považovat za porušení zásady „ne bis in idem“.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je třeba usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91 hodnotit jako rozhodnutí, kterým byl porušen zákon.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

1. podle § 268 odst. 2 trestního řádu vyslovil, že pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, byl porušen zákon v ust. § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/90 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a v ust. § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, v tehdy platném znění, ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/50 Sb., v neprospěch obviněného J. B.,
2. podle § 269 odst. 2 trestního řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 21.11.1991, sp.zn. 1 Rtv 133/91, zrušil a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 13.2.1992, sp.zn. 1 Rtv 133/91,
3. a dále postupoval podle § 270 odst. 1 trestního řádu a Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [7Tz 15/2013](#)